

unicef

Birleşmiş Milletler
Çocuklara Yardım Fonu

Belarus
Cumhuriyeti
Sağlık Bakanlığı

unicef

Birleşmiş Milletler
Çocuklara Yardım Fonu

Birleşmiş Milletler
Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)
Belarus Cumhuriyeti Ofisi
e-mail: unicef@tut.by

**OTİZMLİ ÇOCUKLARDA
MOTOR BECERİ
GELİŞİMİ**

Çocukluk otizminde, normal gelişim süreci sadece gecikmekle kalmaz, aynı zamanda bozulur. Motor gelişimi de bozulur. Çocuk, talimatlara göre hareket etmesi ve hareketlerini bilinçli olarak kontrol etmesi gereken durumlarda büyük zorluk yaşar.

Otizmli çocukların motor gelişimi, kas tonusunda, hareketlerin doğruluğunda ve gücünde ve koordinasyonunda bozulma, zayıf denge kontrolü, tüm vücudu tek bir hareket sürecine dâhil etmede zorluklar gibi bir dizi özellik ile karakterize edilir. Çocukların hareketleri yavaş ya da tam tersine gergin bir şekilde sert olabilir. Otizmli çocuklarda temel hareketlerin gelişiminde ağır, dalgalı bir yürüyüşe dikkat edilmelidir. Kendi vücut alanındaki zayıf koordinasyonu açıkça görülmektedir.

Çocuklar için denge ve uzamsal yönelim ile ilgili egzersizler, topla yapılan hareketler zordur. Motor alanın özelliği, sallanma, başın monoton dönüşleri, kolların ritmik bükülmesi, el ve parmakların sallanma hareketleri gibi basmakalıp hareketlerin bolluğunda yatmaktadır.

Hem ince motor hem de duyuşsal alanlarında zorluklar görülmektedir. Okul öncesi çağın sonuna kadar, bu çocukların çoğu en basit öz bakım becerilerini geliştiremez. Sorun aynı zamanda kimseyi taklit etmemeleriyle de ilgilidir ve onlara motor becerileri ancak taklit ve sözlü talimatları takip etme gelişimi için özel teknikler kullanarak öğretmek mümkündür:

1.1. Yetişkin, kol mesafesinde çocuğun önünde yüz yüze durur. Çocuğun, yetişkine kendiliğinden veya talimat üzerine bakması daha iyidir.

1.2. Yetişkin "Bunu yap" talimatını söyler ve basit bir eylem gösterir (eylemin adı verilmez!). Çocuğun gerçekleştirebileceği hareketler seçilir.

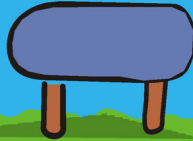
1.3 Kısa bir fiziksel hareketle çocuğun gösterilen eylemi tekrarlamasına yardımcı olunur ve "Aferin, benim yaptığımı yaptın." sözleriyle teşvik edilir. Öğrenmenin ilk aşamalarında, çocuğa yardımcı olmak için ikinci bir yetişkin bulunabilir.

1.4. Yardım azaltılmalı ve eylemi bağımsız olarak gerçekleştirme girişimleri pekiştirilmelidir.

TALİMATLARI TAKİP ETMEYİ ÖĞRETMEK

İlk olarak, çocuğun talimatlara uygun olarak neler yapabileceğini öğrenin. Talimat çok zorsa ya da pekiştirme yoksa çocuk talimatları yerine getirmez.

2.1 Yetişkin, çocuğa ismiyle hitap ederek tek adımlı basit bir talimat verir. Talimat yüksek sesle "Veli, otur!" gibi net şekilde verilir.

2.2 Çocuk 3-5 saniye içinde yerine oturmazsa yetişkin çocuğu omuzlarından sıkıca tutarak bir sandalyeye oturtur ve "Aferin, oturdun!" diyerek maddi teşvikte bulunur.

2.3. Talimat bir sonraki sefer tekrarlandığında, bekleme 1-2 saniye sürer. Yanıt vermezse yetişkin, omuzlarından sıkıca tutar ve "Oturdun" diyerek onu bir sandalyeye oturtur, pekiştirme yapılmaz.

2.4 Yavaş yavaş yardım azaltılır, kendi kendini gerçekleştirmesine izin verilir ve hedefe en ufak bir yaklaşma pekiştirilir. Çocuk talimatları takip etmeyi öğrenmişse görev daha zor hâle gelir (örneğin sandalye daha uzağa itilir).

Genel olarak otizmli çocuklar, motor becerilerin oluşumunda yetişkin yardımına zayıf bir tepki verir, yetişkin hareketlerini taklit etmekte zorlanır ve öğrenmede yardımı kabul etmeye direnç gösterir.

Uyarlanabilir beden eğitimi alanında otizmli çocuklarla başarılı bir düzeltme ve gelişim çalışması için çocuğun faaliyetlere karşı olumlu bir duygusal tutum oluşturmaya için hazırlık aşamasında aşağıdaki genel tavsiyelere uymak gerekir. Hemen düzenlenen keyfi eylemler talep etmeye başlarsak öğrenmeye karşı kalıcı bir olumsuzluk geliştirmemiz muhtemeldir;

- dersin zamanını ve yerini kaydedin, bu gelecekteki kalıplaşmış öğrenme davranışları için bir temel oluşturacaktır;

- derse hazırlanmak için ve dersin sonuyla ilgili belirli bir dizi eylemi kademeli olarak pekiştirmeniz gerekir;

- ders birkaç dakika sürebilir ve dersin sonunda öğretmen çocuğun "iyi iş çıkardığını" ve "görevi tamamladığını" söylemelidir;

- dersinize çocuğun en sevdiği bir etkinlikle başlayın. Bu durumda, ilk başta ona herhangi bir görev verilmez, ancak sunulan malzeme ile istediğini yapmasına izin verilir;

- öğrenme stereotipi doğrultusunda çocukla etkileşimi daha da geliştirmek için onun eylemleri hakkında özel olarak yorum yapmak ve onlara belirli bir anlam vermek gerekir;

Öğrenme stereotipi doğrultusunda çocukla etkileşimi daha da geliştirmek için, çocuğun eylemlerine belirli bir anlam vererek özellikle yorum yapmak gerekir.

- materyal ve görevler çocuğun ilgi ve tutkularına göre seçilmelidir;

- Her ders sırasında kesin olarak tanımlanmış bir faaliyetler dizisine bağlı kalınmalıdır;

- duygusal yorum kullanılmalıdır;

mümkün olan yerlerde, yoruma bir hikaye formu verilmelidir;

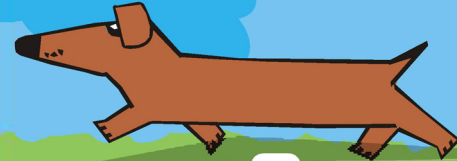
çocuğun duygusal olarak ödüllendirilmesi çok önemlidir.

Bir öğrenme davranışı kalıbı oluşturmanın ilk aşamasında, dersleri içerik açısından çeşitlendirmeye çalışmaya gerek yoktur. Çocuk bir etkinliği beğendiyse, yorumu kabul ettiyse bir sonraki ders tanıdık bir etkinlikle başlamalı ve yeni ayrıntılarla çeşitlilik getirilmelidir.

Otizimde motor belirtiler hakkında bilgi sahibi olma gibi özel koşullar da karşılanmalıdır;

- psikomotor gelişim tanınması uygulanmalıdır;
- ortamın, envanterin, ekipmanın uyarlanması gereklidir;
- otizmli çocuklar için özel olarak tasarlanmış iletişim yöntemleri de dâhil olmak üzere özel araçlar, yöntemler ve teknikler kullanılmalıdır;
- uyarlanabilir beden eğitimi sürecinde her çocukla ilişkili olarak bireysel ve farklılaştırılmış yaklaşımlar uygulanmalıdır.

Otizimli çocuklar için fiziksel gelişim düzeyi, psikomotor beceriler dikkate alınarak ve psikolojik ve pedagojik özelliklere uygun olarak aşağıdaki motor aktivite biçimleri önerilmektedir:

- İyileştirici fiziksel eğitim (amaca yönelik karşılıklı hareketler yapmak, ağır nesneleri itmek, elastik bantları germek, top üzerinde sallanmak, tekrarlayan ritmik hareketler içeren oyunlar oynamak);
- Sabah uyarıcı egzersizler;
- Beden eğitimi dakikaları;
- Hareket oyunları;
- Fiziksel aktivite ve iş gücü;
- Parmak alıştırmaları;
- Rekreatif koşu;
- Masaj;
- Rejim hijyeni (örneğin bir çocuk harekete karşı aşırı duyarlıysa hareket hızını azaltın, gün boyunca sık sık mola verin);
- Kuvvetlendirme;
- Beden eğitimi dersi;
- Havuzda yüzme dersleri;
- Spor etkinlikleri ve eğlencelerin yanı sıra gürültülü oyunlar.

Devlet eğitim kurumu
"Minsk Şehri Islah ve
Gelişimsel Eğitim ve
Rehabilitasyon Merkezi"

Yazar: Rodionova I.A.,
öğretmen-defectolog

